

Een filosofisch essay
Lars Svendsen

Mode. Een filosofisch essay

L. Svendsen

Kampen (Ten Have) 2007

190 p., ISBN 9789025956820, € 22,50

Filosofie moet tot meer zelfinzicht voeren, schrijft Lars Svendsen, en daar draagt de bestudering van mode toe bij. Dat is immers een uniek fenomeen voor onze tijd en daarom een geschikte invalshoek om die tijd en dus onszelf beter te leren kennen. Mode zou bovendien een bijzondere bijdrage leveren tot ontdekking en vormgeving van onze identiteit. Svendsen vraagt zich af hoe dat gebeurt en of het zo is.

In een interessant en boeiend, niet al te volumineus boek bespreekt Svendsen mode vanuit een aantal gezichtspunten. De auteur van *Filosofie van de verveling* (2003) begint met vast te stellen dat zijn thema door filosofen wordt verwaarloosd. Het is een filosofisch stiefkindje. Vervolgens staat hij stil bij het nieuwe en de oorsprong van mode, vraagt zich af welke taal ze spreekt, hoe ze zich verhoudt tot het menselijke lichaam, en of ze kunst mag heten. Tot slot komt mode als levensideaal aan bod.

Mode is een modern verschijnsel en er bestaat een duidelijke parallel met het project van de Verlichting, of wat zelfs dat project *in extremo* doorvoert. Het breken met de overgeleverde tradities en de zoektocht naar geschikte vervangers daarvoor loopt uit op een alsmaar opnieuw afschudden van de dominante trend.

In de 20ste en 21ste eeuw treedt dit streven duidelijk op de voorgrond, betoogt Svendsen. In de mode draait alles om het nieuwe en de vernieuwing van het oude nieuwe door iets nog nieuwer, iets nog origineler. De moderne mens blijkt verslaafd aan alsmaar nieuwe ervaringen. Vervolgens treedt vernieuwingsmoeheid op, want de mode houdt die wedloop niet vol, gaat zichzelf imiteren. Zo ook wordt het verlangen jezelf te worden niet vervuld door van het ene naar het andere over te stappen.

(Trouwens, juist deze vernieuwingsdrang vormt de reden waarom totalitaire ideologieën en regimes weinig op hebben met mode en ander uiterlijk vertoon, van Thomas More's *Utopia* (1515) tot en met Noord-Korea nu.)

Opvallend, Svendsen stelt het uitgebreid aan de orde, is de grote mate van onbepaaldheid die mode met zich meebrengt. Als onze kleding of ons lichaam al een eigen taal heeft, dan is die zo individueel geworden dat ze heel diffuus en onbegrijpelijk klinkt. Svendsen geeft het treffende voorbeeld van de tatoeage. In een traditionele Zuidzeecultuur maakt ze deel uit van de groepscode en spreekt ze die taal. In de moderne Westerse cultuur echter drukt een *tribal* tatoeage individualiteit en originaliteit uit, dat wil zeggen, totdat er teveel navolgers komen.

Welnu, als de moderne mens iets van mode kan leren, is het dit. Ze blijkt een pover middel om jezelf te worden of te zijn. Svendsen wijst op denkers die democratische winst zien in toenemend modebewustzijn en in de maatschappelijke vervlaking en afnemende sociale spanningen die daarvan het gevolg zijn, maar verwerpt het idee dat het *project modern individu* in de mode wordt voltooid. (FH)